

SYSTÉM ODBORNEJ PRÍPRAVY PRACOVNÍKOV SÚKROMNÝCH BEZPEČNOSTNÝCH SLUŽIEB

TRAINING SYSTEM FOR PRIVATE SECURITY GUARDS

ZUZANA ZVAKOVÁ, MARTIN BOROŠ

ABSTRACT: *The article describes the content of the concept of private security and the tasks of the personnel in charge of physical protection under the Private Security Act. The aim of the article is to describe the training system of private security staff set up by law and to identify shortcomings in this system. The training is described through the professional topics that are the content of the training and the associated hourly subsidy. The weaknesses in the system are then described in relation to the private security service, to the customer and to the physical security staff. The article is prepared within the project KEGA 036ŽU-4/2022.*

KEYWORDS: *Private Security Services. Training. Education. Guards. The Private Security Act.*

ÚVOD

Fyzickú ochranu vo všeobecnosti možno definovať ako ochranu osôb, priestorov, objektov alebo procesov vykonávanú fyzickou osobou. Fyzickú ochranu taktiež možno definovať ako cieľavedomú ľudskú činnosť, smerujúcu k zaisteniu požadovanej miery bezpečnosti chráneného záujmu, zabezpečovanú prostredníctvom živej sily a dostupných zákonných prostriedkov. Možno ju tiež vnímať prostredníctvom jej funkcií v systéme ochrany objektu, kde aj napriek technologickému pokroku zostáva vo funkcii reakcie nenahraditeľná (Velas 2021), (Hofreiter 2015).

Fyzickú ochranu ako cieľavedomú ľudskú činnosť smerujúcu k zisteniu požadovanej miery bezpečnosti možno prepojiť s bezpečnostnými zložkami štátu (napr. Policajným zborom, Zborom väzenskej a justičnej stráže, Vojenskou políciou apod.), obce/mesta (obecné a mestské polície), so súkromnými bezpečnostnými službami ale aj so sebaobranou. Zatiaľ čo každá bezpečnostná zložka (štátna aj neštátna) vykonáva úlohy a plní povinnosti vyplývajúce z právnej úpravy, oblasť sebaobrany nie je právnymi predpismi upravená. Je však úzko prepojená predovšetkým s trestným právom, napr. ustanovením o nutnej obrane, či právnymi predpismi upravujúcimi držanie a použitie zbraní.

Jedinými bezpečnostnými zložkami, ktoré sú zriadené na len komerčnom základe a ich cieľom je poskytnúť špecifickú službu – zaistiť ochranu života, zdravia, majetku a informácií na základe zmluvy uzavretej medzi bezpečnostnou službou a zákazníkom, sú služby na úseku súkromnej bezpečnosti. Na túto oblasť je zameraný aj článok, ktorý sa venuje problematike praktickej prípravy pracovníkov fyzickej ochrany podľa zákona 473/2005 Z. z. o poskytovaní služieb v oblasti súkromnej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej zákon o súkromnej bezpečnosti). Cieľom článku je popísať aktuálne zákonom nastavený systém odbornej prípravy pracovníkov súkromných bezpečnostných služieb a identifikovať nedostatky v tomto systéme.

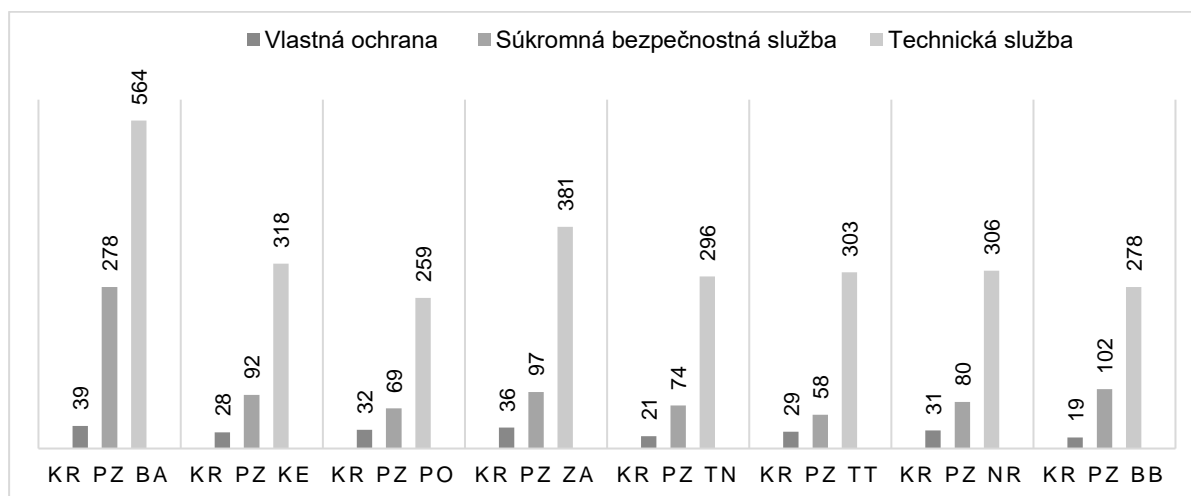
1. FYZICKÁ OCHRANA PODĽA ZÁKONA O SÚKROMNEJ BEZPEČNOSTI

Pracovníci fyzickej ochrany vykonávajú činnosť podľa zákona o súkromnej bezpečnosti vo forme obchádzky, stráženia a prevádzky zabezpečovacieho systému. Svoje uplatnenie majú pri v širokej škále činností súvisiacich so zaisťovaním ochrany osôb a ochrany hmotného aj nehmotného majetku. Ich úloha je predovšetkým spojená s preventívnym pôsobením, dohľadom, kontrolou a zaistením zásahu (reakcie) v prípade, že dochádza k narušeniu bezpečnosti chráneného záujmu. Náplň pojmu fyzická ochrana je úzko pripojná s podstatou strážnej služby podľa §3 zákona o súkromnej bezpečnosti.

Zákon o súkromnej bezpečnosti definuje strážnu službu ako:

- ochrana majetku na verejne prístupnom mieste,
- ochrana majetku na inom než verejne prístupnom mieste,
- ochrana osoby,
- ochrana majetku a osoby pri preprave,
- ochrana prepravy majetku a osoby,
- zabezpečovanie poriadku na mieste zhromažďovania osôb,
- prevádzkovanie zabezpečovacieho systému alebo poplachového systému, prevádzkovanie ich častí, vyhodnocovanie narušenia chráneného objektu alebo chráneného miesta (ďalej len „prevádzkovanie zabezpečovacieho systému alebo poplachového systému“),
- vypracúvanie plánu ochrany alebo
- monitorovanie pohybu a konania osoby v chránenom objekte, na chránenom mieste alebo v ich okolí (Zákon 473/2005 Z. z.).

Strážna služba je jedným z 3 druhov súkromných bezpečnostných služieb na Slovensku. Ostatnými sú detektívna služba, odborná príprava a poradenstvo a profesionálna cezhraničná preprava európskej hotovosti cestnou dopravou. Súkromná bezpečnostná služba môže byť vykonávaná pre zákazníka alebo pre vlastnú potrebu vo forme vlastnej ochrany. Dohľad nad činnosťou súkromných bezpečnostných služieb zaisťuje Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky prostredníctvom Úradu súkromných bezpečnostných služieb Prezídia Policajného zboru. Oprávnenie na prevádzkovanie služieb na úseku súkromnej bezpečnosti udeľujú krajské riaditeľstvá Policajného zboru. Na území Slovenskej republiky bolo k 31. decembru 2022 v držbe právnických a fyzických osôb 3 790 platných licencií na prevádzkovanie služieb na úseku súkromnej bezpečnosti, teda súkromných bezpečnostných služieb, vlastných ochrán a technických služieb (Správa o činnosti 2023).

Obrázok 1 Počet platných licencií na prevádzkovanie služieb na úseku súkromnej bezpečnosti v roku 2022 (podľa Správa o činnosti 2023).

Najväčšie zastúpenie v počte platných licencií celkovo (viac ako 71 %) predstavuje dlhodobá technická služba - projektovanie, montáž, údržba, revízia alebo oprava zabezpečovacích systémov alebo poplachových systémov a zariadení umožňujúcich monitorovanie pohybu a konania osoby (Zákon 473/2005 Z. z.). S technickou službou sú však spojené pravidlá, ktoré z nej robia službu poskytovanú na základe iných spôsobilostí, ako je to v prípade súkromných bezpečnostných služieb. Ako príklad možno uviesť, že prevádzkovateľ technickej služby musí mať vzdelanie v odbore elektrotechnik (Zákon 473/2005 Z. z.).

Zo štvorice súkromných bezpečnostných služieb - strážna služba, detektívna služba, odborná príprava a poradenstvo a profesionálna cezhraničná preprava európskej hotovosti cestnou dopravou má najväčšie zastúpenie strážna služba, ktorá predstavuje viac ako 70 % z celkového počtu licencií na prevádzkovanie súkromných bezpečnostných služieb (Správa o činnosti 2023).

2. PRACOVNÍCI FYZICKEJ OCHRANY PODĽA ZÁKONA O SÚKROMNEJ BEZPEČNOSTI A ICH ODBORNÁ PRÍPRAVA

V roku 2022 bolo u prevádzkovateľov súkromných bezpečnostných služieb evidovaných celkom 19 110 zamestnancov. Z celkového počtu zamestnancov je:

- 18 706 zamestnaných v pracovnej oblasti fyzickej ochrany,
- 202 zamestnaných v pracovnej oblasti pátrania,
- 42 zamestnaných v pracovnej oblasti poradenstva a
- 160 zamestnaných v pracovnej oblasti odborná príprava (Správa o činnosti 2023).

V porovnaní s údajmi z roku 2021 sa jedná o pokles v počte zamestnancov v sektore súkromnej bezpečnosti, a to o 1 836 osôb (Správa o činnosti 2023). Na základe vývoja počtu osôb zamestnaných v oblasti súkromných bezpečnostných služieb možno konštatovať, že najväčší podiel tvoria osoby poverené výkonom fyzickej ochrany.

Podľa zákona o súkromnej bezpečnosti je odborne spôsobilou osobou je osoba, ktorá:

- dosiahla vzdelanie ustanovené pre danú činnosť a
- je držiteľom preukazu odbornej spôsobilosti (Zákon 473/2005 Z. z.).

Pri určitej miere zjednodušenia problematiky je možné povedať, že minimálne požadované vzdelanie je ustanovené pre prevádzkovateľov súkromných bezpečnostných služieb (v závislosti od toho, aký druh služby prevádzkujú) a pre osoby poverené výkonom odbornej prípravy a poradenstva. Pre osoby poverené výkonom fyzickej ochrany a pátrania absentuje zákonom ustanovené minimálne vzdelanie.

Zákon o súkromnej bezpečnosti rozoznáva pre súkromné bezpečnostné služby 3 typy preukazov odpornej spôsobilosti a k nim totožné 3 typy skúšok odbornej spôsobilosti. Toto členenie nezohľadňuje náplň činnosti v zmysle členenia fyzická ochrana, pátranie, poradenstvo a odborná príprava. Výsledkom je situácia, v ktorej je od pracovníka zaisťujúceho ochranu pri vstupe do administratívnej budovy požadovaná rovnaká zákonná odborná spôsobilosť, ako od bodyguarda, člena zásahovej jednotky alebo detektíva pátrajúceho po osobách. Všetky tieto činnosti sú podľa zákona o súkromnej bezpečnosti fyzickou ochranou alebo pátraním.

Skúška odbornej spôsobilosti je typu:

- S - pre osoby poverené výkonom fyzickej ochrany a pátrania,
- P - pre osoby poverené výkonom fyzickej ochrany, pátrania, odbornej prípravy a poradenstva a pre prevádzkovateľov,
- CIT - pre osoby poverené profesionálnou cezhraničnou prepravou eurovej hotovosti cestnou dopravou, pre osoby poverené výkonom fyzickej ochrany, pátrania, odbornej prípravy a poradenstva a pre prevádzkovateľov (Zákon 473/2005 Z. z.).

V tabuľke 1 je uvedený tematický obsah a hodinový rozsah odbornej prípravy pre jednotlivé preukazy odpornej spôsobilosti podľa zákona o súkromnej bezpečnosti. Odborná príprava podľa zákona o súkromnej bezpečnosti (rozsah, obsah, priebeh), ako aj skúška odbornej spôsobilosti, sú právne upravené Vyhláškou MV SR 634/2005 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 473/2005 Z. z. o poskytovaní služieb v oblasti súkromnej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o súkromnej bezpečnosti).

Tabuľka 1 Obsah a hodinový rozsah odbornej prípravy na získanie preukazov odbornej spôsobilosti podľa zákona o súkromnej bezpečnosti (podľa: Vyhláška MV SR 634/2005 Z. z.)

Obsah odbornej spôsobilosti	Hodinová dotácia pre jednotlivé typy preukazu odbornej spôsobilosti		
	S	P	CIT
Základy právneho poriadku SR, Ústava SR a právna úprava ľudských práv a slobôd	2	9	9

Obsah odbornej spôsobilosti	Hodinová dotácia pre jednotlivé typy preukazu odbornej spôsobilosti		
	S	P	CIT
Všeobecne záväzné právne predpisy týkajúce sa poskytovania služieb v oblasti súkromnej bezpečnosti	20	26	35
Základy trestného práva	6	8	15
Základy kriminalistiky	6	x	x
Zákon o priestupkoch	3	x	x
Zákon o Policajnom zbore, zákon o obecnej polícii, zákon o Vojenskej polícii a zákon o Slovenskej informačnej službe	6	10	10
Teória taktiky a techniky vykonávania zásahov a riešenie krízových situácií	20	15	44
Poskytovanie prvej pomoci	8	8	9
Požiarňa príprava	5	5	5
Všeobecne záväzné právne predpisy týkajúce sa ochrany osobných údajov	2	5	5
Základy kriminalistiky a kriminológie	x	6	10
Zákon o priestupkoch a správny poriadok	x	8	8
Základy sebaobrany	x	x	20
Uplatňovanie oprávnení zamestnanca bezp. služby v praxi	x	x	20
Predpisy týkajúce sa profesionálnej cezhraničnej prepravy eurovej hotovosti cestnou dopravou medzi členskými štátmi eurozóny a ich uplatnenie v praxi	x	x	78
HODÍN CELKOM	78	100	268

V nastavenom systéme odbornej prípravy absentujú témy zamerané na **riadenie vzťahu so zákazníkom a riadenie ľudských zdrojov**, ktoré možno považovať za prínosné v prípade prevádzkovania súkromnej bezpečnostnej služby či plánovania ďalšieho vzdelávania vlastných zamestnancov. Za ďalší významný nedostatok je možné považovať **absenciu praktickej prípravy taktiky a techniky vykonávania zásahov** a to, že tematika **uplatňovania oprávnení zamestnanca bezpečnostnej služby v praxi** je ustanovená len pre profesionálnu cezhraničnú prepravu eurovej hotovosti cestnou dopravou. Praktická príprava taktiky a techniky vykonávania zásahov a schopnosť riadne uplatňovať oprávnenia vyplývajúce zo zákona o súkromnej bezpečnosti má význam vo viacerých rovinách:

1. **Ochrana zákazníka – ochrana záujmu chráneného súkromnou bezpečnostnou službou.** Pracovník fyzickej ochrany, ktorý nepozná taktiku zásahu v praxi, nedokáže počas bezpečnostného incidentu zasiahnuť tak, aby úkony ktoré zrealizuje viedli k zaisteniu požadovanej miery bezpečnosti (ochrane záujmov zákazníka) a súčasne k minimalizácii ďalších škôd (zabránenie eskalácii konfliktu). Pracovník fyzickej ochrany, ktorý nevie zasiahnuť, neplní v bezpečnostnom systéme úlohu, ktorá mu prislúcha. Fyzická ochrana potom stráca svoj význam.
2. **Ochrana pracovníka súkromnej bezpečnostnej služby.** Ak sa pracovník fyzickej ochrany počas zásahu neriadí zásadou legality a primeranosti, jeho správanie môže viesť k porušeniu platného práva. Neprimeraný zásah plynúci napr. z nevodne vybraného vecného bezpečnostného prostriedku, z neprimeraného použitia sily alebo z nezvládnutia stresovej situácie alebo strachu, môže viesť k spáchaniu trestného činu z nedbanlivosti, k strate bezúhonnosti a spoľahlivosti a strate zamestnania. Vhodným nástrojom na zabránenie vzniku takýchto situácií je praktický tréning, fyzická aj psychická príprava pracovníkov súkromných bezpečnostných služieb na vykonávanie zásahov a na tréning situácií primeranej, asertívnej a slušnej reakcie.

- 3. Ochrana súkromnej bezpečnostnej služby a jej dobrého mena.** Neschopnosť pracovníkov fyzickej ochrany riadne zasiahnuť môže viesť k nespokojnosti zákazníkov a môže byť vyhodnotená ako nedodržanie zmluvných podmienok dohodnutých v zmluvnom vzťahu medzi súkromnou bezpečnostnou službou a jej zákazníkom.

Vo vzťahu k možnému dosahu praktickej prípravy pracovníkov súkromných bezpečnostných služieb, či už v rovine uplatňovania oprávnení alebo v rovine taktiky a techniky vykonávania zásahov, považujeme za dôležité pracovať na príprave pracovníkov oblasti súkromnej bezpečnosti aj nad rámec právnej úpravy.

ZÁVER

Pracovníci poverení výkonom fyzickej ochrany majú k dispozícii rôzne prostriedky, z ktorých časť má podobu oprávnení, resp. úkonov, ktoré môžu vykonávať a časť má podobu technických prostriedkov. Technické prostriedky zákon o súkromnej bezpečnosti člení dve skupiny - vecné bezpečnostné prostriedky a iné technické prostriedky. Odborná príprava pracovníkov podľa zákona o súkromnej bezpečnosti by mala zodpovedať požiadavkám na ich schopnosť uplatňovať platným právom priznané oprávnenia a legálne, legitímne a v súlade s morálnymi zásadami používať zverenú technickú prostriedky. Podľa aktuálnej právnej úpravy nie sú témy zamerané na praktickú prípravu pracovníkov súkromných bezpečnostných služieb v oblasti taktiky a techniky vykonávania zásahov a v oblasti uplatňovania oprávnení vyplývajúcich zo zákona o súkromnej bezpečnosti súčasťou odbornej prípravy. Uvedené je nedostatkom, ktorý môže uškodiť zákazníkovi súkromných bezpečnostných služieb, pracovníkom v oblasti súkromnej bezpečnosti ako aj samotným prevádzkovateľom súkromných bezpečnostných služieb

POĎAKOVANIE

Tento článok bol spracovaný s podporou projektu KEGA 036ŽU-4/2022 Podpora praktickej prípravy študentov bezpečnostných vied zameraná na fyzickú ochranu objektov.

LITERATÚRA

- Hofreiter, L. (2015). Manažment ochrany objektov. Žilinská univerzita v Žiline, 2021. ISBN 978-80-554-1164-4
- Velas, A., Zvakova, Z. & Boros, M. (2021). Bezpečnostné systémy - fyzická ochrana objektov. Žilinská univerzita v Žiline, 2021. ISBN 978-80-554-1805-6
- Úrad súkromných bezpečnostných služieb P PZ. (2023). Správa o činnosti MV SR na úseku súkromnej bezpečnosti za rok 2022. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?urad-sukromnych-bezpecnostnych-sluzieb-p-pz>
- Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky 634/2005 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 473/2005 Z. z. o poskytovaní služieb v oblasti súkromnej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o súkromnej bezpečnosti)
- Zákon č. 473/2005 Z. z. o poskytovaní služieb v oblasti súkromnej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o súkromnej bezpečnosti)

Zuzana Zvaková, doc., Ing. PhD.

KBM, Fakulty bezpečnostného inžinierstva, UNIZA v Žiline, ul. 1. mája 32, 010 26 Žilina
e-mail:Zuzana.Zvakova@uniza.sk

Martin Boroš, Ing. PhD.

KBM, Fakulty bezpečnostného inžinierstva, UNIZA v Žiline, ul. 1. mája 32, 010 26 Žilina
e-mail:Martin.Boros@uniza.sk
